

Luis Quirante, director del Festival de Música i Teatre d'Elx

El 'Misteri' elimina la capacitat de crítica de l'espectador

Enguany hi ha hagut una altra cita a Elx, on el segon Festival de Teatre Medieval d'Elx ha aplegat un bon nombre d'estudiosos i homes de teatre entorn del gran espectacle del País Valencià.

Luis Quirante, director del Festival de Teatre Medieval d'Elx, és una persona sobretot humil. Tot i el gran treball que ha realitzat, no solament d'estudi, sinó també de difusió del *Misteri d'Elx*, continua considerant-lo una qüestió sense gran rellevància. La seua llarga estada a Roma, la seua tasca docent a la Universitat, i la seua vessant de gestor cultural, de "funcionari" com li agrada de qualificar-se, configuren la silueta d'una personalitat polivalent. Parlem amb ell quan encara continua la caparra del seu festival.

—*Senyor Quirante, a vostè el Misteri li apassiona.*

—Sí, m'apassiona. Fa molts anys que hi estic vinculat. Vinculat a la festa, al món cultural que envolta la festa. Tothom té diverses facetes, però jo, particularment, en tinc tres. Una, la de l'estudiós, l'altra, la del gestor cultural, i una altra comuna a tota la gent de cultura, i és que m'agrada el teatre. Des del punt de vista d'estudiós m'interessa perquè es poden recórrer vestigis del que va ser el teatre medieval. Veient el *Misteri d'Elx* un no veu teatre medieval, evidentment caldria que estiguérem en l'edat mitjana, però és una peça d'estudi important. És un document com cap altre que conserva el concepte d'espectacle. A partir del *Misteri* s'entén molt millor el teatre, de la mateixa manera que s'entén la relació entre espectacle i actors. També es pot entendre

quins són els límits entre teatre estricte i espectacle, o entre teatre i ritu, o entre el teatre i la devoció cultural. Actua com un catalitzador que condensa i estructura tota una sèrie de disciplines que li són marginals i que es mesclen.

—*¿I com a gestor?*

—No hi ha dubte que és una de les manifestacions més importants del nostre pa-

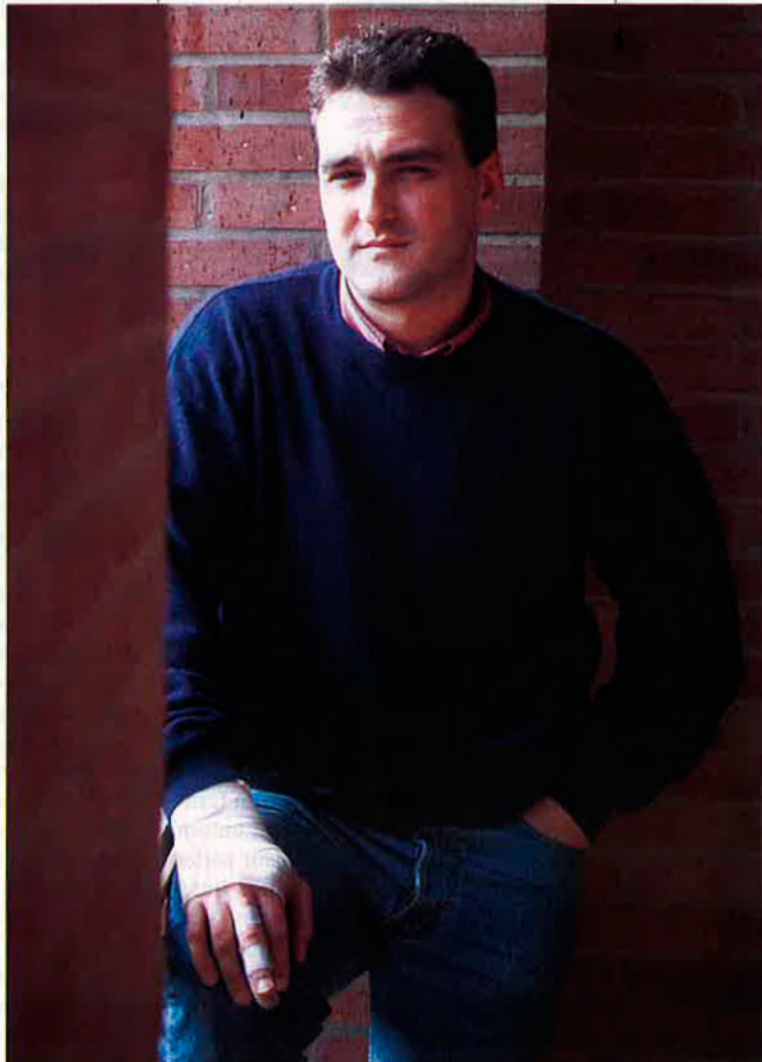
trimoni espectacular. I per tant hem de conservar-lo, el deure de l'administració és conservar-lo, potenciar-lo, difondre-lo i promoure-lo.

—*¿Realment hi ha tant de misteri?*

—Segons es mire. Jo no trobe més misteri que el de la seua conservació. Això sí que és un miracle. Les relacions místiques, fins i tot orgasmàtiques que hi puga haver, les desconec. L'he vist moltíssimes vegades, des dels disset anys, i sempre n'he eixit amb la sensació que un es converteix en expert, com a espectador. I com a expert vas jutjant i sent més exigent cada vegada. I entres a l'església i sí que és cert que t'envaeix un cert estat espiritual, entres en un món de beatitud i de tranquil·litat, com si pertanyeres a un gran nombre de confreres que assisteixen a una representació que els defineix i que els és pròpia. Però res més. És una representació de teatre, amb la seua vessant popular i religiosa, però també amb una vessant cultural i documental.

—*Sembla que no va caure massa bé la seua tesi sobre la datació del Misteri.*

—Si se m'haguera de recordar, jo no voldria que se'm recordara per això. Encara que estic convençut que la data és aquesta. El *Misteri d'Elx* no és del segle tretze. El que avui conservem, el que avui contemplem pot ser de finals del XV o

"Tenim l'obligació de promoure el *Misteri*, per això es fa un festival de teatre i música". RAFA GIL

principis del XVI, no abans. No hi havia coronació trinitària abans del XIV, com s'ha dit. No hi havia una estructura com la que trobem, ni tan sols en l'estructura dels textos. El teatre de l'edat mitjana no acaba en 1492, en algunes zones acaba a finals del XVI. En els territoris de llengua catalana, per exemple. En 1590 apareixen les consuetes mallorquines, que són plenament medievals.

—*En realitat, les bases dels seus estudis són iguals que les bases del festival.*

—Sí, la veritat és que resulta un joc un tant *bizarro*. En primer lloc volia comparar-lo amb manifestacions similars al llarg de tota Europa, no solament teatrals sinó també musicals o pictòriques, de tota mena. En segon lloc la relació del *Misteri* amb la ciutat d'Elx. I en tercer, l'estudi de l'espai, del temps, de l'actor dins de la peça. El festival té una part d'estudi i una altra d'espectacle.

—*Al departament de Literatura Espanyola de la Facultat de Filologia de la Universitat de València hi ha molt d'interès en el teatre?*

—Sí, és una cosa que afortunadament existeix. Jo forme part d'aquest departament, més per devoció a l'ensenyament que per estar realment integrat. Jo sempre he estudiat el teatre de l'edat mitjana i continuaré fent-ho. Hi ha bons estudiosos de teatre, però al departament, tot i recórrer-los una vena de teatre, hi ha també experts en altres parcel·les. Fins i tot Joan Oleza no es dedicava al teatre fins fa ben poc. Rafael Beltran és un molt bon medievalista, però si es dedica al teatre és d'una manera marginal. Hi ha tres o quatre professors que ens hi dediquem: Nel Diago, Josep Lluís Canet, Antoni Tordera, Josep Lluís Sirera, i jo. Evidentment també hi ha Evangelina Rodríguez, que ara no està integrada en el departament, però que és una gran investigadora, no solament de teatre sinó també de poesia i narrativa. De tota manera és un poc moda, també. Probablement perquè el teatre és un gènere encara poc estudiat.

—*¿Va ajudar aquest interès en el tema a organitzar el festival?*

—El departament va assessorar la direcció del festival però la iniciativa, la coordinació i tot, pertany a la Generalitat i a

l'Ajuntament d'Elx. El que passa és que òbviament la facultat té molt a dir en un acte d'aquestes característiques.

—*¿Per què un festival de teatre?*

—L'administració, a banda de la subvenció directa que dóna a la gent que prepara la representació perquè aquesta subsistisca amb dignitat, d'acord amb l'ajuntament i el ministeri, que ens ajuda econòmicament, poquet, però ens ajuda, doncs volem possibilitar que al voltant del *Misteri* hi haja una reunió d'experts, d'una banda, una reunió d'estudiosos, d'una altra, i, en un tercer rengle, una gent amant del teatre que té la possibilitat d'assistir al

«El *Misteri* és una representació de teatre, amb la seua vessant popular i religiosa, però també amb una vessant cultural i documental?» RAFA GIL

Misteri en un context teatral medieval. Partint de la base que si el *Misteri* és la peça clau del nostre teatre, també aquesta època és la més important d'aquesta part de la Península. Si a Almagro l'existència d'un teatre ha servit per a muntar un festival i parlar d'una època clàssica entorn d'un autor o dos, nosaltres podem parlar també de la nostra etapa clàssica quan parlem del *Misteri d'Elx*, els segles XIV, XV i XVI, quan tenim els misteris a tota València, tota una sèrie de representacions. Per no esmentar Eiximenis, Isabel de Villena, Martorell, Ausiàs March, etc. Tot això fa que el nostre segle XV siga el segle d'or de les lletres valencianes en ca-

talà. I en aquest sentit tenim l'obligació de promoure el *Misteri*, per això es fa un festival de teatre i música, que són els dos eixos del *Misteri*, on la gent té ocasió de veure manifestacions teatrals, o no teatrals però sí espectaculars, que serveixen per a gaudir i contextualitzar el misteri. Així hi haurà gent que vindrà a veure el *Misteri* i es trobarà el festival, i gent que ja ha vist el *Misteri* i ve a veure el festival, i continuarà sempre en contacte.

—*Enguany és la segona convocatòria ¿es pensa en una continuïtat?*

—Si vols parlem de xifres. Enguany han estat 350 inscrits, quinze professors, vint mil espectadors...

—*¿Vint mil?*

—Sí, sí. Els espectacles de carrer se segueixen molt però és que en el temple, en un concert de música religiosa d'un cor masculí de Moscou, hi havia 1.200 persones. Jo no recorde cap manifestació cultural amb tanta gent. El dia de la cloenda hi havia més de 6.000 persones. La plaça d'Elx era un bloc. Els espectacles han tingut una acollida de públic sensacional. Això fa que el festival haja esdevingut el més important de la Comunitat Valenciana i que haja cobrat força entre la gent del poble. És important que es convertisca en un fòrum per a l'estudi del teatre medieval, d'acord. Un lloc on la gent que es preocupa per l'edat mitjana pot expressar-se, tant des del punt de vista de l'estudi com des del punt de vista de l'escena. Gent interessada en el teatre. Però sobretot el festival té sentit perquè ha quallat en el teixit social de la ciutat d'Elx. I avui

dia suprimir el festival significaria faltar a una cita important. Enguany el festival s'ha consolidat.

—*¿Quina ha estat la impressió dels professors novvinguts?*

—Han quedat encisats, fascinats. El *Misteri* fascina. És contundent. Elimina la capacitat de crítica de qui hi assisteix. És com quan un xiquet comença a caminar. No li pots dir que camina malament o que camina bé. ¿Quina crítica pot fer-se al *Misteri*? Tu pots veure una representació contemporània i pots fer-ne crítiques. Però el *Misteri* és provocador d'unanimitats.

Xavier Mínguez